

Danse- og musikhistorier 16

Christopher Heinrich Nicolai Reddelien's folkedansgruppe i Stubbekøbing omkring år 1900

Af Ole Skov

Forrige artikel var om Christopher Heinrich Nicolaus Reddelien (1759-1833), der var apoteker i Aarhus og havde dansekurser på 1. salen i apoteket. Denne artikel handler om hans barnebarn Christopher Heinrich Nicolai Reddelien (1855-1920). Det var dengang almindeligt, at man opkaldte sine børn efter personer tidligere i slægten - gerne deres bedsteforældre. Det gjorde man også i Reddelien familien. Det kan være lidt forvirrende, så herefter vil jeg omtale farfaren som "den ældre". Reddelien var født i Gjellerup ved Aarhus som søn af tidligere apoteker og nu gårdejer Knud Reddelien (1806-1861) og dennes kone Petrea Dorthea Jacobine født von Berger (1813-1901).

Knud Reddelien

Knud Reddelien døde i 1861, og Petrea sad i uskiftet bo med sin lille søn på 6 år. Hun var ret socialt engageret for i 1860-70'erne donerede hun i flere år et fast årligt beløb til legater for lærerinder, hun var bidragsyder til det nye

kongelige teaters udsmykning, til oversvømmelsesramte i Kolding, og hun gav 25 Rigsdaler til en ny museumsbygning i Aarhus. I oktober 1875 solgte hun sin ejendom på Søndergade 27 i Aarhus for 16.000 kr. Det var mange penge dengang, man kunne købe en pæn stor gård for dette beløb.

Christopher Heinrich Nicolai Reddelien som gardes ca. 1873

Reddelien tog sin afsluttende eksamen som farmaceut d. 25.6.1877. Han blev aktiv i Farmaceutisk Forening og Chemisk Forening og deltog i forskermøder blandt andet i Stockholm i juli 1880. Reddelien var assistent ved Københavns Universitets kemiske laboratorium, da han i januar 1885 købte apoteket i Stubbekøbing for 117.000 kr.

Stubbekøbing Apotek ca. 1917

I 1886 opfandt han en metode til at påvise arsenik i stoffer, tapeter og lignende, og han var med til at danne Stubbekøbing Telephonselskab. Han sad i Stubbekøbing byråd i mange år og var blandt andet med i byrådsgrupperne for gasværket, skolevæsenet og senere sundhedskommissionen. På Lolland-Falster besluttede man i 1880'erne at bygge et Stiftsmuseum i Maribo. På grund af sin historiske interesse var han i 1889 bidragsyder med et én-gangsbeløb og derefter årlige indbetalinger til museet, der indviedes i 1890. Som gave til museet gav han i 1892 en grønlandsk kajak med tilbehør.

I Stubbekøbing havde der op gennem 1870-80'erne på Freys Hotel været afholdt flere baller med spisning for områdets "bedste-borgere". Efter at Reddelien var kommet til byen i 1885, var han også medarrangør af sådanne fester. Det var han blandt andet d. 8. februar 1891, hvor de 3 indbydere var apoteker Reddelien, proprietær Scheel og herredsfuldmægtig Munk. Til midda-

Christopher Heinrich Nicolai Reddelien
ca. 1890

gen var der 83 deltagere, og ved ankomsten blev der udleveret balkort, cotillon-ting og menukort, alt sammen indkøbt fra Ernst Boysens Kunsthandel i København via telegram. Damerne skyndte sig i damegarderoben for at gøre sig i stand efter den kolde køretur i hestevogn, nogle kom jo langvejs fra blandt andet fra Orehoved og Orenæs 18-20 km. fra Stubbekøbing. Salen var pyntet op og blev oplyst af levende lys og petroleumslamper. Der var indkøbt 5½ pund lys for 3,85 kr. og petroleum for 1,86 kr. Deltagerne sad i hesteskoform, de tre, der havde indbudt til festen, sad ved hovedbordet, alle med damer.

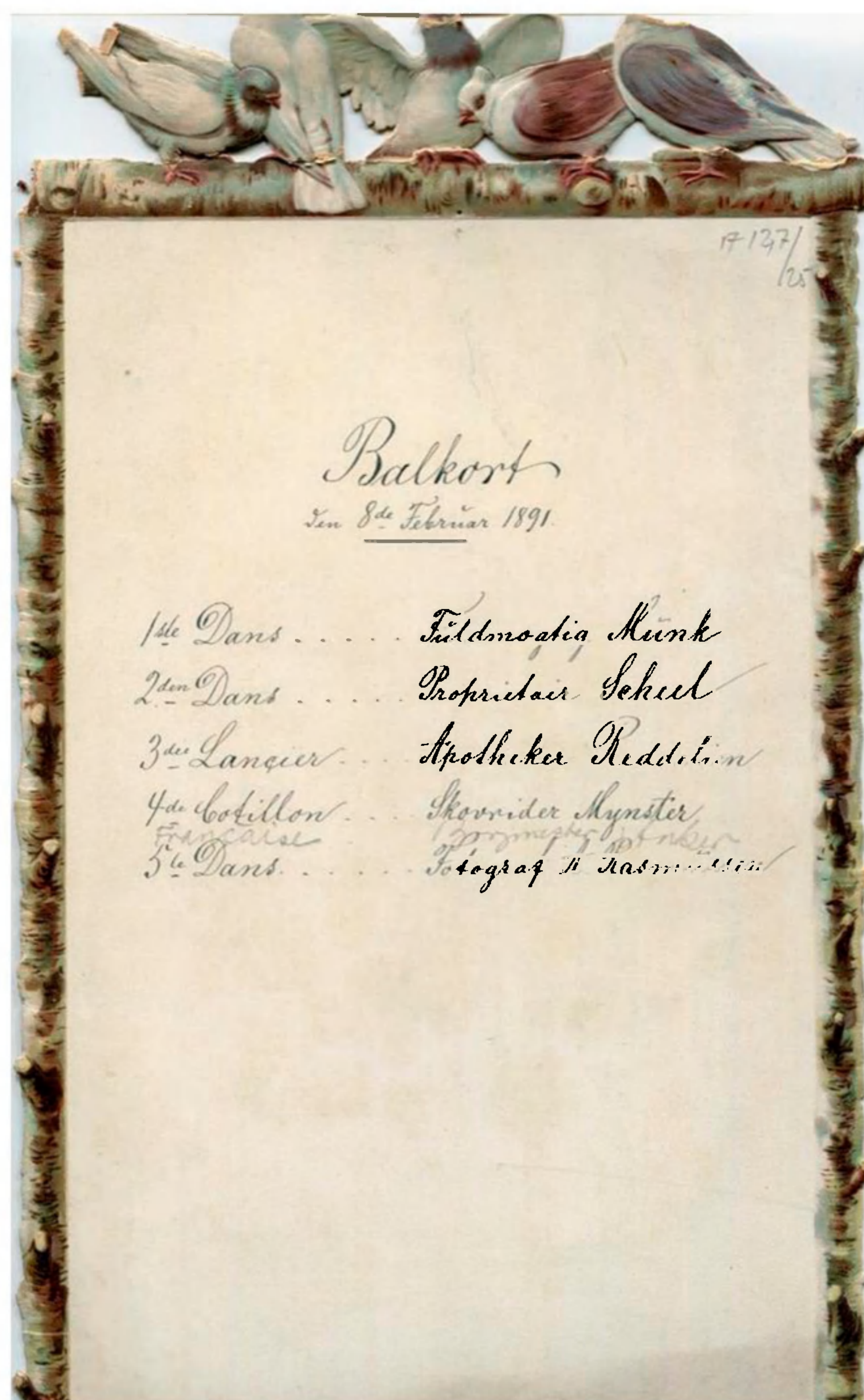
Freys Hotels bygning 1914, balsalen lå vinkelret ind mod gården.

Under middagen og til ballet spillede musikdirektør Christensen. Antal musikere kendes ikke, men i årene efter

spillede han med et orkester på 6-8 mand. Udgiften til musikerne udgjorde 1/3 af budgettet på 153 kr. Det var dog uden maden, der blev afregnet separat med hotelejer Keis.

Balkortet er i stift karton og flot dekoreret med en smal guldkant og duer på øverste kant. Det viste kort er fru Scheels, og de herrer, hun skulle danse med, var fortrinsvis de nærmest siddende ifølge bordplanen.

De første 2 danse er ikke navngivne, men den 3. er Lanciers, som apoteker Reddelien fik lov at danse med fru Scheel. Den 4. dans er Cotillon, og uden for nummer er der indlagt en Française. Sidste planlagte dans er uden navn.

Fru Scheels balkort 8. februar 1891

Reddelien blev gift i Stubbekøbing d. 5. August 1892 med Ida Hansine Mathilde Rostrup (1858-1936). Hun var datter af læge i Stubbekøbing Hans Frederik Rostrup (1818-1906) og Olavia Benzon (1831-1906). De fik 2 børn Karen og Knud (den yngre). Reddeliens barnebarn Kirsten Høst (d. 2012) meddelte i et brev den 25.11.2000, at hendes morfar fungerede som lægevikar under opsyn af læge Rostrup altså hans svigerfar. Det kunne man dengang, når der var lægemangel.

Ida Hansine Mathilde
Rostrup gift Reddelien,
foto 1875

Omkring år 1900 var der rundt om i Danmark enkelte grupper, der begyndte at interessere sig for de gamle danse også kaldet folkedanse. En af disse grupper samledes i Stubbekøbing med apoteker Reddelien som den ledende person. Reddelien blev d. 3. februar 1898 valgt til bestyrelsen i Stubbekøbing Borgerforening, hvor man i 1899 begyndte at afholde gammeldags legestuer. Man dansede på Freys Hotel i Vestergade, hvor også legestuerne blev holdt.

Stubbekøbing Borgerforening.
I Stubbekøbing Borgerforening er de gammeldags Legestuer kommen til Hæder og Ære igen. Den første blev afholdt i Aftes og var overordenlig fornøjelig.

Lolland-Falsters Folketidende 7-3-1899

"I Stubbekøbing Borgerforening er de gammeldags Legestuer kommen til Hæder og Ære igen. Den første blev afholdt i Aftes og var overordenlig fornøjelig".

"Stubbekøbing Borgerforening holdt i Aftes sin tredje og sidste Legestue i denne Sæson. Allerede første Gang fandt "Legestuen" overordenlig Tilslutning, en Tilslutning, der holdt sig uforandret for hver Gang.

Hvad disse Legestuer egentlig er, er ikke saa let at forklare.

Hver Legestue har egentlig været som en stor Familiefest, hvor Gæsterne blev underholdt paa det bedste med Oplæsning, Sang, Ordsprogslege, Tableauer, ja endog Skuespil. Og de har tillige fremdraget gamle nationale Danse, som nu er gaaede af Mode og staar Fare for at glemmes, og Maaden, hvorpaa de rettelig skal danses, er nøjagtig ført til Protokols af Foreningens Formand, Apoteker Reddelien. Kontra, Halvfemtetur og Bøhmerdans hører hertil, og disse

Stubbekøbing Borgerforening holdt i Aftes sin tredje og sidste Legestue i denne Sæson. Allerede første Gang fandt „Legestuen“ overordenlig Tilslutning, en Tilslutning, der holdt sig uforandret for hver Gang.

Spad disse Legestuer egentlig er, er ikke saa let at forklare.

Hver Legestue har egentlig været som en stor Familjeest, hvor Gæsterne blev underholdt paa det bedste med Oplæsning, Sang, Ordspøgslege, Tableauer, ja endog Skuespil. Og de har tillige fremdraget gamle nationale Danse, som nu er gaaede af Mode og staaer færdige for at glemmes, og Maaden, hvorpaa de rettelig skal danse, er nøjagtig ført til Protokoll af Foreningens Formand, Apoteker Reddelien. Kontra, Halvfemtetur og Sømerdans hører hertil, og disse Danse har gjort megen Lykke.

Naturligvis har slige Legestuer ikke kunnet arrangeres uden stort Arbejde og megen god Vilje hos enkelte Familjer, noget, der fortjener stor Paaskønnelse.

Legestuen i Aftes sluttede med et dundrende Leve for Legestuens Hovedmand, Dr. Apoteker Reddelien.

Om Legestuer i Lolland-Falsters Folketidende den 18.4.1899

Danse har gjort megen Lykke.

Naturligvis har slige Legestuer ikke kunnet arrangeres uden stort Arbejde og megen god Vilje hos enkelte Familjer, noget, der fortjener stor Paaskønnelse.

Legestuen i Aftes sluttede med et dundrende Leve for Legestuens Hovedmand, Hr. Apoteker Reddelien.”

På samme tid, som man dansede folkedans i Stubbekøbing, var der nogle unge studerende i København, der havde fået samme ide. Det var dem, der i 1901 dannede ”Foreningen til Folkedansens Fremme”. Man var inspireret fra Sverige men ville ikke nøjes med de svenske

Andreas Otterstrøm 1875-1938

danse. Derfor forsøgte man at finde danske danse og indøve dem til opvisning og samtidig bevare dem for eftertiden.

En af foregangsmændene i studenterguppen var Andreas Otterstrøm (1875-1938). Han havde hørt om apoteker Reddeliens dansegruppe, så han kontaktede ham og rejste i marts 1900 til Falster. Otterstrøm skrev nogle af dansene ned blandt andet: Kontradans, Jødetur, Halvfemte Tur, Pærevals, Den toppede Høne og Fremad. Han sendte sine beskrivelser til Reddelien for godkendelse og fik blandt andet en fin tegning af Halvfemte Tur tilsendt.

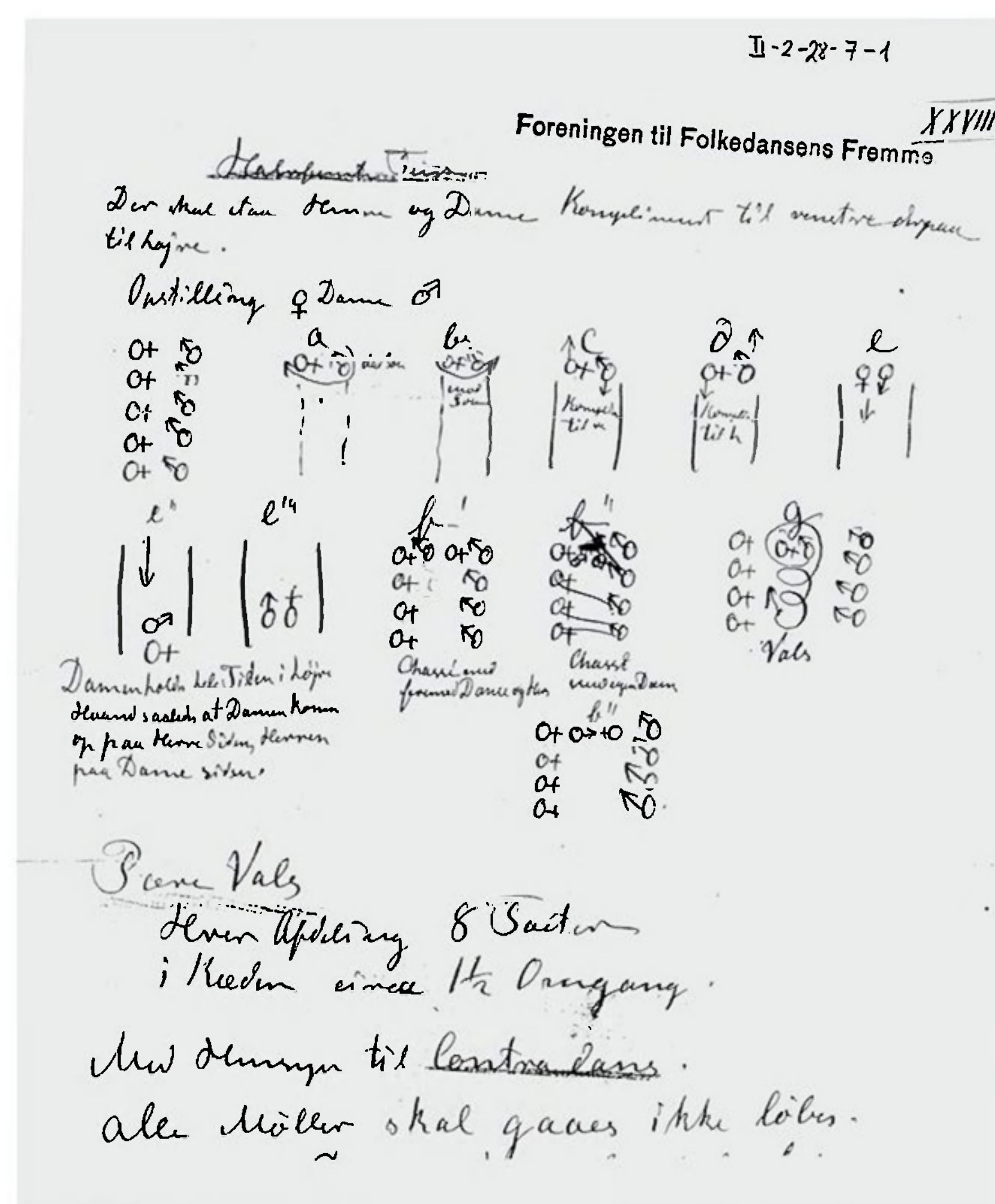
Stubbekøbing Borgerforenings Legestuer,

som vi i Fjor omtalte, tildrog sig den Gang almindelig Opmærksomhed, og deres bærende Idé har nu fundet videre Anerkendelse. Foreningens Formand, Dr. Apoteker Reddelien, fik for nogen Tid siden Anmodning fra København om velvilligt at give cand. mag. Otterstrøm Lejlighed til at overvære en Legestue for at lære de gamle Danse at kende og bringe dem videre. Til Gengæld vilde Hr. Otterstrøm lære Stubbekøbingenserne en Del svenske Nationaldanse. Sagen gik glat i Orden. Hr. Otterstrøm opholder sig for Tiden i Stubbekøbing hos Dr. Apoteker Reddelien, og om Aftenen danses der med Liv og Lyst paa Freys Hotel. En Legestue vil med det første blive afholdt.

Lolland-Falsters Folketidende 15.3.1900

”Stubbekøbing Borgerforenings Legestuer,

Som vi i Fjor omtalte, tildrog sig den Gang almindelig Opmærksomhed, og deres bærende Idé har nu fundet videre Anerkendelse. Foreningens Formand, Hr. Apoteker Reddelien, fik for nogen tid siden Anmodning fra København om velvilligt at give cand. Mag. Otterstrøm Lejlighed til at overvære en Legestue for at lære de gamle Danse at kende og bringe dem videre. Til Gengæld vilde Hr. Otterstrøm lære Stubbekøbingenserne en Del svenske Nationaldanse. Sagen gik glat i Orden. Hr. Otterstrøm opholder sig for Tiden i Stubbekøbing hos Hr. Apoteker Reddelien, og om Aftenen danses der med Liv og Lyst paa Freys Hotel. En Legestue vil med det første blive afholdt.”

Reddeliens tegning af halvfemtetur

I forbindelse med tegningen skrev Reddelien:

”Alle Møller gaaes saaledes at Danserne let kan passe at være ved egen Plads. Herved undgaaes Forvirring. Appel i sidste Takt er kun tre raske lette Tramp ikke meget støjende.

I gaar Søndag Aften havde vi Legestue, den gik rigtig fornøjelig, og af svenske Danse dansedes Østgøtapolska og Frykdals, de beundredes meget.

Tak for Deres Brev, venlig Hilsen fra min Hustru, Budtz og Deres H. Reddelien”.

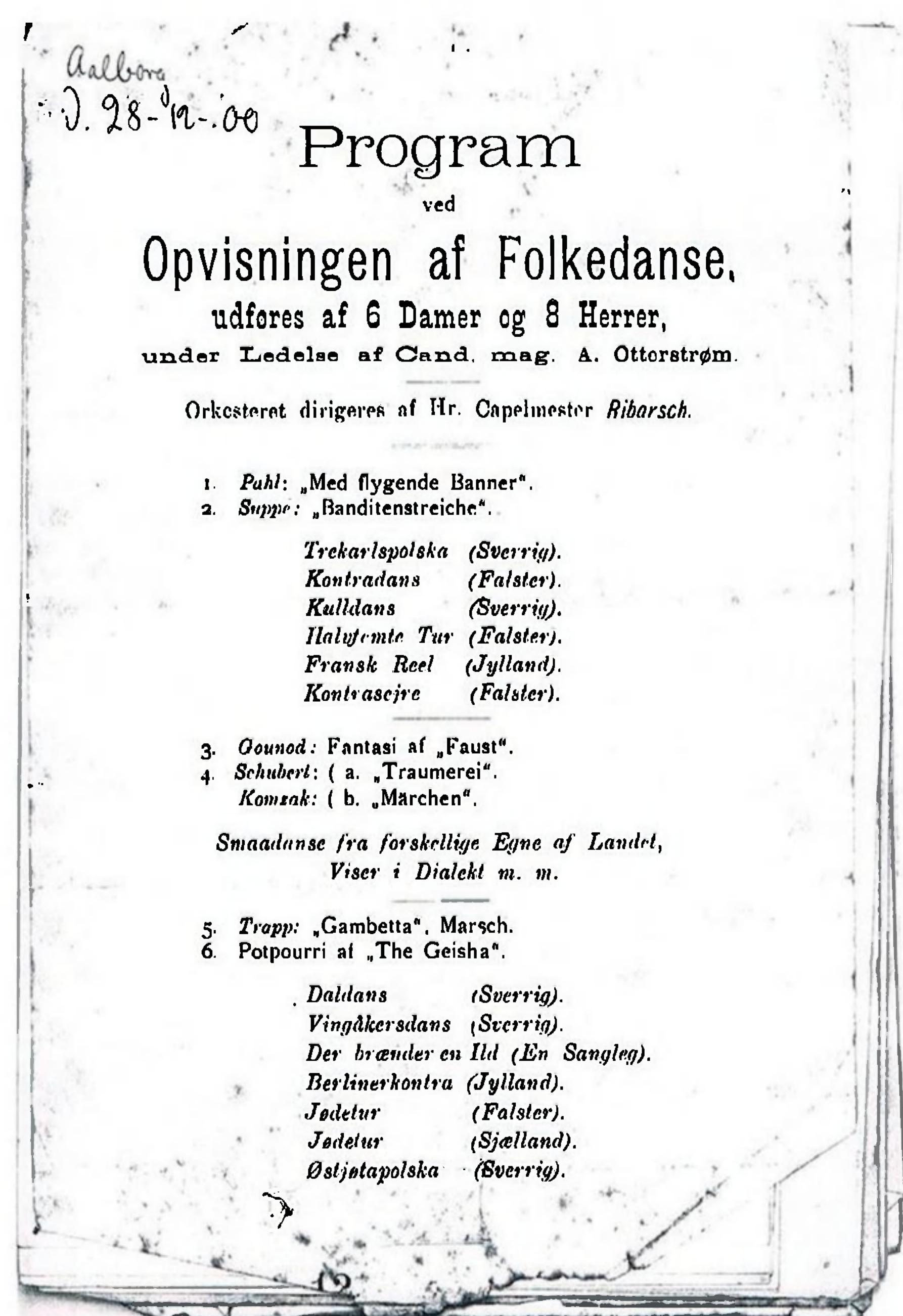
Den i brevet nævnte Budtz må være tandlæge Povl Egede Budtz (1875-1938), for den 16. januar 1900 blev Reddelien genvalgt og P. Budtz valgt til bestyrelsen i Stubbekøbing Borgerforening, som holdt legestuerne på Freys Hotel. Der er ikke nævnt fornavn, men det kan ikke være en kvinde, da der så helt sikkert ville have stået frøken eller fru. Det kan heller ikke være Povl Budtz’s far distriktslæge Hans Egede Budtz (1845-1904), der nok var for gammel. Povl Budtz var efterkommer i 7. led af ”Grønlands Apostel” Hans Egede, og hans mor Emilie Budtz (d.1904) var kusine til digteren og kunstmaleren Holger Drachmann (1846-1908). Kun Povl Budtz nævnes i brevet, så han har helt sikkert været en meget aktiv deltager ved danse gennemgangen med Otterstrøm.

Tandlæge Povl Egede Budtz i begyndelsen af 1890'erne

De unge studerende i København kom oprindeligt fra hele Danmark, og planlagde en tourné, hvor de rejste landet rundt og gav opvisninger i "de gamle folkedanse". Ved disse opvisninger dansede man stadigvæk en del svenske danse, men nu var Falster-dansene også på repertoire, i Aalborg hele 4 Falster-danse.

Program fra opvisning i Aalborg d. 28.12.1900

I marts 1901 skrev Otterstrøm til Reddelien for at få ham til at sende nogle noder, og Reddelien svarede i et brev d. 10.4.1901:

"Tak for Deres Brev af 21-3. Brevet modtog jeg i de Dage min Moder blev begravet og beder Dem undskylde jeg ikke før har besvaret samme, jeg har ladet Musik Direktør Christensen afskrive vore Noder og sender disse".

Musiker A. Hansen skrev også noder ned, og Reddelien skrev ud for de enkelte danse, hvem der havde skrevet hvilke noder:

- Tysk Vals - Musikanter Hansen
- To-tur - samme
- Halvfemte-Tur - Christensen og Hansen
- Kongens Have - samme
- Contradans - Musikanter Hansen
- Fremad - Musik Direktør Christensen
- Pigernes fornøjelse - samme
- Fangedans - samme
- Contra ca ira - samme

Efter listningen skrev Reddelien, at begge musikere var født på Lolland, og at de erklærede, at melodierne var kendte og i brug ved forrige århundredes begyndelse. Begge var begyndt som spillemænd lige efter deres konfirmation og var nu henholdsvis 54 og 64 år. Begges fædre var spillemænd, og J. Christensen var fra Nysted og A. Hansen fra Bandholm.

Som tidligere nævnt spillede Musikdirektør Christensen til ballererne på Freys

Gymnastikforeningens opvisning med Christensens orkester 26.7.1898

Hotel men også til andre arrangementer i lokalområdet. Han var ivrig deltager i Stubbekøbing og Omegns Fugleskydningsselskab og vandt også en del præmier. Han spillede ofte med sit 6 eller 8 mands orkester blandt andet til Stubbekøbing Gymnastikforenings opvisninger.

Der er et par danse, som ikke er nævnt i "nodebrevet". I avisartiklerne nævnes Bøhmerdans, men ellers er det Jødetur, Pærevals og Den toppede Høne. Ved noden til den sidste har Otterstrøm skrevet, at den er efter fru Reddelien.

Familien Reddelien i 1917, fra venstre: Ida Hansine Mathilde Reddelien (1858-1936) Familiens nære veninde Franka, der var jordmoder og senere gift Heegård i København Knud Reddelien den yngre (f. 1896) Christoffer Heinrich Nicolai Reddelien (1855-1920) Karen Reddelien gift Høst (f. 1894)

Christoffer Heinrich Nicolai Reddelien døde i 1920 på grund af sukkersyge.

Som nævnt i avisen d. 18.4.1899 var dansene "nøjagtig ført til Protokols" af Reddelien. Ifølge barnebarnet Kirsten Høst er originaloptegnelserne nok brændt. Reddeliens kone flyttede efter hans død til et pensionat på St. Thomas Allé i København, hvor alt indbo gik tabt i en brand.

Hvor Reddeliens danse oprindeligt stammede fra er umuligt at sige noget om. Han var selv fra Aarhus og kom fra København til Stubbekøbing i 1885. Hans kone var fra Stubbekøbing, og musikerne, der hjalp ham med at renskrive noderne, var fra Lolland. Han blev sandsynligvis først interesseret i

dans, efter han kom til Stubbekøbing, så hans kone er nok ophavskvinde til nogle af dansene.

Konklusion:

Det er interessant, at en dansemeddeler i folkedansbevægelsens spæde begyndelse viser sig at være barnebarn af en person, der var teater og danseinteresset og havde danselærere på besøg ca. 100 år tidligere. Det ser ikke ud til, at den mellemliggende generation var så interesseret i dans, som de 2 Christopher Heinrich Nicolai Reddelien'ere var. Vi kan i dag være glade for det bidrag, som den yngste har leveret ved folkedansindsamlingerne omkring år 1900.

De væsentligste kilder:

- Aviser på Statsbiblioteket, Århus
- Foreningen til Folkedansens Fremmes arkiv
- Informationer og fotos fra Kirsten Høst (d. 2012) og Svend Høst (1917-lever endnu), begge er Christopher Heinrich Nicolai Reddeliens børnebørn
- Foto og informationer fra Stubbekøbing lokalhistoriske arkiv, bl. a. proprietær Scheels samling
- Foto fra Det kongelige Bibliotek
- Foto af Povl Egede Budtz er af fotograf Marie Budtz, hans faster, foto fra barnebarnet Povl Budtz.